

10 PITVAROŠSKÝCH NAJ...

1

PITVAROŠSKÉ ULICE

Dlhé rovné ulice, posiate alejami stromov lemovali rady nabiele okalených domov. S dvoma malými drevenými okenicami a štítom do ulice vytvárali špecifický kolorit obce. Pitvarošania boli hrdí na veľkoryso a priamo vymerané ulice, z ktorých sa dalo „dovídiť“ z jedného konca na druhý.

2

ŤAŽKÝ ŽIVOT

Ťažké životné podmienky, chudoba, späťnosť s pôdou ale i národnostný útlak, náboženstvo, tradície a poverby formovali charakter Pitvarošanov. Pitvaroš dostal na Dolnej zemi za svoje odhodlanie a hrdinskosť v boji so svojim ťažkým osudom označenie „Detviasky“.

3

SÚDRŽNOSŤ A PRACOVITOSŤ

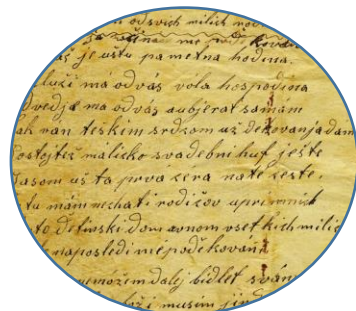
Dedina tvorila jedinečný organický celok, kde každý poznal každého. Ľudia a rodiny si navzájom pomáhali. V maďarskom prostredí si až do presídlenia udržali takmer homogénnu slovenskú a evanjelickú komunitu. Jedným z hlavných vlastností Pitvarošanov bola ich pracovitosť. Aj vďaka nej dokázali prekonať všetky úskalia osudu.

4

NÁREČIE

Pitvarošské nárečie má svoj pôvod vo viacerých regiónoch. Najvýraznejší bol vplyv gemerského a novohradského nárečia. Na Dolnej zemi bolo nárečie obohatené o množstvo slov a výrazov prevzatých z maďarského jazyka a poslovenčených do bežnej reči. Každá obec používala aj svojské výrazy typické pre určitú oblasť.

5

TRADÍCIE A ZVYKY

Všetky životné udalosti a život Pitvarošanov určovali tradície. Svoje presné pravidlá mali krsty, svadby, pohreby i jednotlivé sviatky v roku. Mnohé zvyky a tradície sa tak zachovali bez výrazných zmien až do presídlenia.

6

EVANJELICKÝ KOSTOL

Pitvarošania boli hrdí na svoj mohutný evanjelický kostol z roku 1882. Kostol bol nielen symbolom obce ale i viery vďaka ktorej si dokázali udržať svoju slovenskosť. Biblia a Transcius boli súčasťou každodenného života pitvarošských rodín.

7

NAGYSZÉNÁS

Obec spájaná s najväčšou traumou Pitvarošanov počas druhej svetovej vojny. Celá dedina bola v daždi a blate hnaná po poľných cestách. Bolo cieľom fašistov evakuovať dedinu pred frontom, alebo plánovaná likvidácia slovenskej obce? Príchod frontu 40 km „pochod smrti“ zastavil. Nebyť Nagyszénásu, nepresídlilo by sa toľko Pitvarošanov.

8

PRVÝ TRANSPORT S PRESÍDLENCAMI

11. apríla 1947 odišiel z Pitvaroša prvý transport s presídlencami. Bol to zároveň prvý transport všetkých Slovákov z Maďarska do Československa v rámci dohody o presídlení. Pitvaroš sa tak stal symbolom presídlenia.

9

EUDOVÁ KULTÚRA

Medzi tradičnú ľudovú kultúru jedinečnú pre Pitvaroš patrí najmä známa „pitvarošská klobása“. Jedinečnou však nie je len kuchyňa ale i bohato zdobené výšivky a obrusy.

10

VÝZNAMNÉ OSOBNOSTI

Osobnosti pochádzajúce z Pitvaroša ale i osobnosti, ktoré na Pitvaroši pôsobili výrazným spôsobom formovali charakter nielen Pitvarošanov. Mnoho z nich sa uplatnilo v Uhorsku, neskôr v Maďarsku ale po presídlení i v Československu a vo svete ako významní vedeckí, kultúrni, umeleckí a pedagogickí pracovníci, historici, spisovatelia či športovci.

Čím boli Pitvarošania iní a v čom bol Pitvaroš jedinečný spomedzi ostatných dolnozemskej obcí? Aké boli charakteristické znaky Pitvaroša a Pitvarošanov? Napriek mnohým spoločným znakom s ostatnými slovenskými, evanjelickými obcami na Dolnej zemi, bol Pitvaroš predsa len v niečom iný. Samotní presídlení i nepresídlení Pitvarošania zostavili svojimi výpoveďami zoznam 10 hlavných a jedinečných znakov.

Autor: Michal Kožuch, 2017